
CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24

OŚRODEK INFORMACJI

693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

00 - 503 W A R S Z A W A

TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/1/2001

ZAUFANIE DO INSTYTUCJI PUBLICZNYCH W POLSCE, CZECHACH I NA WĘGRZECH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, STYCZEŃ 2001

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Pod koniec ubiegłego roku¹ ośrodki badania opinii społecznej z Polski (CBOS), Czech (IVVM) i Węgier (TÁRKI) po raz pierwszy przeprowadziły sondaż, którego wspólnym tematem było tym razem zaufanie poszczególnych społeczeństw do różnych instytucji publicznych, zarówno politycznych, jak i niepolitycznych. Wyrażając swoje opinie badani korzystali z pięciostopniowej skali, której punktami skrajnymi były „całkowite zaufanie” i „całkowity brak zaufania”.

ZAUFAJĄC DO INSTYTUCJI POLITYCZNYCH

Spółeczeństwa Europy Środkowej nieufnie odnoszą się do swoich parlamentów. W trzech omawianych krajach nieufność do niższej izby parlamentu mającej decydujący udział w opracowywaniu prawa (w Polsce do Sejmu) przeważa nad zaufaniem, przy czym nieufność ta najbardziej jest nasiloną w Czechach, a stosunkowo najmniej - w Polsce. Na Węgrzech oceny parlamentu są lepsze niż w Czechach, choć gorsze niż w Polsce.

Polacy darzą obie izby parlamentu takim samym zaufaniem, natomiast w Republice Czeskiej Senat jest oceniany gorzej niż izba niższa.

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (126) przeprowadzono w dniach 10-13 listopada 2000 roku na 1094-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski. Sondaż w Czechach (IVVM) zrealizowano w dniach 30 października - 6 listopada 2000 (N=1051), a na Węgrzech (TÁRKI) 3-14 listopada 2000 (N=1524).

Tabela 1

	Zaufanie	Ocena neutralna	Brak zaufania	Trudno powiedzieć	Średnie ocen
	w procentach				
Sejm (niższa izba parlamentu)					
Polska	20	38	33	9	2,76
Czechy	17	35	45	3	2,56
Węgry*	18	37	41	4	2,62
Senat					
Polska	20	37	32	12	2,77
Czechy	14	27	54	5	2,32
Węgry*	-	-	-	-	-

*Na Węgrzech parlament jest jednoizbowy

We wszystkich trzech krajach instytucją polityczną obdarzaną największym zaufaniem jest urząd prezydencki. Ponad połowa Polaków i Węgrów oraz blisko połowa Czechów deklaruje zaufanie do głowy państwa. Odsetek osób nieufających prezydentowi jest najwyższy w Czechach. Ma to zapewne związek z konfliktami w ostatnim okresie między Vaclavem Havlem a politykami zarówno z prawej, jak i lewej strony sceny politycznej.

Tabela 2

	Zaufanie	Ocena neutralna	Brak zaufania	Trudno powiedzieć	Średnie ocen
	w procentach				
Prezydent					
Polska	56	23	16	5	3,57
Czechy	48	21	29	2	3,20
Węgry	58	22	9	11	3,77

W stosunku do gabinetów rządowych we wszystkich trzech krajach środkowo-europejskich nieufność przeważa nad zaufaniem. W każdym z krajów zaufanie do rządu deklaruje około jednej piątej badanych. Odsetek respondentów nieufnych wobec swoich ministrów jest nieco niższy w Czechach niż w Polsce i na Węgrzech. W wyniku tego czeski rząd uzyskuje wyższą średnią ocen. Wprawdzie zaufanie do rządu w Polsce deklarowane jest rzadziej niż w pozostałych dwóch krajach, jednak - z drugiej strony - brak zaufania wyrażany

jest najczęściej na Węgrzech (znaczna w porównaniu z innymi krajami liczba Polaków nie potrafi określić swojego stosunku do gabinetu rządowego).

Zaufanie do władz lokalnych uśrednia oceny, często bardzo od siebie odbiegające, uzyskane w różnych regionach kraju: przedmiot ocen jest niejednorodny wewnątrz każdego kraju. Takie uśrednione zaufanie najwyższe jest w Czechach, a najniższe w Polsce.

Tabela 3

	Zaufanie	Ocena neutralna	Brak zaufania	Trudno powiedzieć	Średnie ocen
	w procentach				
Rząd					
Polska	17	34	42	7	2,53
Czechy	23	37	38	2	2,73
Węgry	20	33	45	2	2,56
Władze lokalne					
Polska	26	34	32	8	2,84
Czechy	44	26	17	13	3,30
Węgry	37	33	27	3	3,09

Partie polityczne nie wzbudzają zaufania w żadnym z omawianych krajów. Średnia ocen w każdym przypadku jest wyraźnie niższa od trzech, czyli środka skali. Respondentów nieufających partiom politycznym jest kilkakrotnie więcej niż darzących je zaufaniem. W Czechach i na Węgrzech nieufność deklaruje ponad połowa badanych, a w Polsce nieco mniej, co powoduje, że średnia ocen jest u nas nieznacznie wyższa niż w pozostałych dwóch krajach.

Tabela 4

	Zaufanie	Ocena neutralna	Brak zaufania	Trudno powiedzieć	Średnie ocen
	w procentach				
Partie polityczne					
Polska	11	27	44	18	2,35
Czechy	7	34	53	6	2,28
Węgry	7	34	52	7	2,29

ZAUFANIE DO ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

Związki zawodowe również nie cieszą się dużym zaufaniem w omawianych trzech krajach. W Polsce i na Węgrzech nieufni stanowią dominujące grupy badanych, przy czym na Węgrzech stopień nieufności jest najwyższy. Również w Czechach nieufność do związków przeważa nad zaufaniem, lecz odsetki osób wyrażających opinię neutralną i brak zaufania są tam niemal takie same. Paradoksalnie, w Polsce, gdzie związki zawodowe i ich działacze bardzo aktywnie uczestniczą w działalności partii politycznych, najwyższy jest odsetek badanych, którzy nie mają wyrobionej opinii na ten temat.

Tabela 5

	Zaufanie	Ocena neutralna	Brak zaufania	Trudno powiedzieć	Średnie ocen
	w procentach				
Związki zawodowe					
Polska	18	25	34	24	2,66
Czechy	20	32	33	15	2,72
Węgry	12	27	47	14	2,33

ZAUFANIE DO KOŚCIOŁÓW

Porównanie zaufania do Kościołów jest utrudnione z uwagi na fakt, że w każdym kraju inna jest ich pozycja, a także stopień dominacji jednego z nich. Tak więc, zróżnicowany stosunek do tej instytucji może się przekładać na uśrednioną ocenę, która maskuje różnice - być może wyraźne - w zaufaniu do poszczególnych Kościołów.

Najwyższe zaufanie do Kościołów jest w Polsce, a nieco niższe (lecz również powyżej „neutralnego” punktu środkowego) - na Węgrzech. W Czechach wyraźnie wyższa jest nieufność wobec zorganizowanej religii - proporcje badanych nieufnych wobec Kościołów i darzących je zaufaniem są odwrotne niż w Polsce.

Tabela 6

	Zaufanie	Ocena neutralna	Brak zaufania	Trudno powiedzieć	Średnie ocen
	w procentach				
Kościół					
Polska	47	26	24	3	3,32
Czechy	23	23	44	10	2,53
Węgry	38	29	26	7	3,16

ZAUFIANIE DO INSTYTUCJI NIEPOLITYCZNYCH

Jedyną instytucją niepolityczną, która we wszystkich trzech krajach uzyskuje średnią ocen powyżej punktu środkowego, jest Trybunał Konstytucyjny. W każdym z omawianych tu krajów przynajmniej dwie piąte badanych darzy tę instytucję zaufaniem. Jednocześnie stosunkowo wysoki jest odsetek respondentów niemających zdania na temat jej działalności. Najwyższy jest on w Polsce (25% wskazań). Wydaje się, że oceny Trybunału uwarunkowane są jego stosunkowo słabo zaznaczoną obecnością w mediach - nie jest on postrzegany jako uczestnik bieżących gier politycznych.

Sądy, druga z ocenianych tu instytucji wymiaru sprawiedliwości, uzyskują średnie zaufanie powyżej trzech jedynie na Węgrzech, gdzie ufa im co trzeci respondent. W Polsce zaufanie do sądów jest najniższe spośród trzech krajów objętych badaniem.

Tabela 7

	Zaufanie	Ocena neutralna	Brak zaufania	Trudno powiedzieć	Średnie ocen
	w procentach				
Trybunał Konstytucyjny					
Polska	42	22	10	25	3,62
Czechy	39	25	18	18	3,28
Węgry	47	28	14	11	3,49
Sądy					
Polska	22	34	35	9	2,72
Czechy	24	37	32	7	2,81
Węgry	33	34	24	9	3,10

Cechą charakterystyczną polskiego społeczeństwa, na tle pozostałych omawianych tu narodowości, jest bardzo wysokie zaufanie do wojska. Zaufanie do swoich sił zbrojnych deklaruje połowa Polaków, ale tylko co trzeci Czech i co czwarty Węgier.

Węgrzy gorzej niż pozostali oceniają też policję. W Polsce i Republice Czeskiej zaufanie do niej przeważa nad nieufnością; na Węgrzech jest odwrotnie.

Tabela 8

	Zaufanie	Ocena neutralna	Brak zaufania	Trudno powiedzieć	Średnie ocen
	w procentach				
Wojsko					
Polska	50	24	16	11	3,52
Czechy	34	36	19	11	3,13
Węgry	27	32	32	9	2,89
Policja					
Polska	35	32	29	4	3,01
Czechy	33	40	25	2	3,02
Węgry	27	35	35	3	2,85

Zaufanie do banków jest w Polsce wyraźnie wyższe niż w pozostałych dwóch krajach. Szczególnie nieufni są w tym względzie Czesi: ponad połowa z nich nie ufa bankom, a jedynie 12% wyraża zaufanie. Jest to bezsprzecznie wynik różnych afer bankowych stanowiących w niedalekiej przeszłości żywo dyskutowany problem w Republice Czeskiej. Na Węgrzech zaufanie jest nieco wyższe, lecz również tam przeważa nieufność. Jedynie w Polsce średnia jest powyżej trzech, co świadczy o pozytywnym przeciętnie stosunku Polaków do banków.

Telewizja publiczna ma dobre notowania wśród Polaków i Czechów (w obu krajach zaufanie deklaruje połowa badanych), natomiast wśród Węgrów dominują oceny neutralne. Należy przypomnieć, że badanie było realizowane przed ostatnim konfliktem w telewizji czeskiej.

Tabela 9

	Zaufanie	Ocena neutralna	Brak zaufania	Trudno powiedzieć	Średnie ocen
	w procentach				
Banki					
Polska	42	27	20	11	3,32
Czechy	12	28	57	3	2,25
Węgry	23	32	38	7	2,71
Telewizja publiczna					
Polska	51	29	15	5	3,48
Czechy	50	33	12	5	3,41
Węgry	32	36	26	6	3,03

Porównując stosunek społeczeństwa do instytucji politycznych w Polsce, Czechach i na Węgrzech można zauważyć, że w każdym z tych krajów urząd prezydencki obdarzony jest większym zaufaniem niż rząd i parlament. Być może wynika to częściowo z charakteru funkcji przypisanych do tego urzędu. W każdym z omawianych tu państw (choć w każdym z nich w różnym stopniu) prezydent pełni funkcje reprezentacyjne i nie jest kojarzony z bieżącą polityką, na którą społeczeństwa tych trzech krajów patrzą z dużą nieufnością. Szczególnie jaskrawym tego przejawem jest bardzo niskie zaufanie do partii politycznych.

Na tle Czech i Węgier Polska wyróżnia się szczególnie wysokim zaufaniem społecznym do wojska. Mimo że w ostatnim okresie opinie o Wojsku Polskim wyraźnie się pogorszyły², pozostaje ono jedną z najlepiej ocenianych instytucji w państwie.

Polacy znacznie bardziej niż Czesi i Węgrzy ufają bankom. Spośród tych trzech krajów jedynie w Polsce przeważają ankietowani darzący je zaufaniem.

Opracował
Michał WENZEL

---

² Zob. komunikat CBOS „Instytucje publiczne w opinii społecznej”, lipiec 2000.